

L'ACCIÓ CONCERTADA I LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

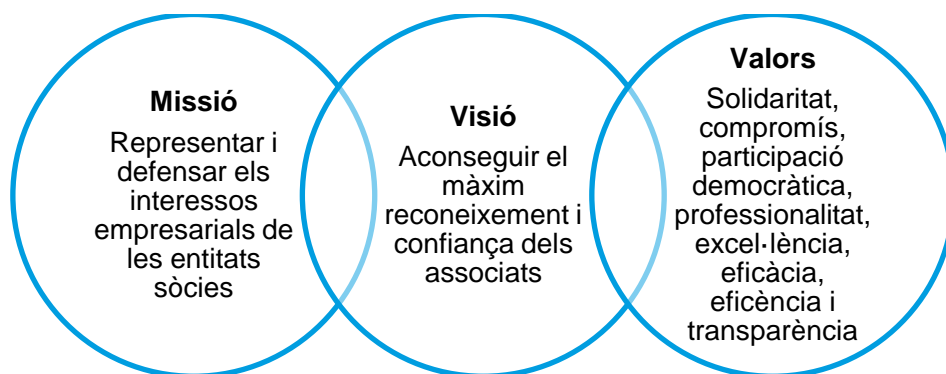
Especificitats del sector

ÍNDEX

Presentació AEES Dincat	2
Finalitat del document	3
L'acció concertada en el sector de la discapacitat intel·lectual	3
• Perspectiva político-social.....	4
• Perspectiva tècnica.....	4
• Perspectiva legal.....	7
Annex 1 Històric de les meses negociadores dels convenis col·lectius de treball del sector de la discapacitat intel·lectual.....	12

PRESENTACIÓ AEES DINCAT

L'Associació empresarial d'Economia Social Dincat (AEES Dincat) és l'organització empresarial sense ànim de lucre que agrupa les entitats d'iniciativa social, no lucratives i d'àmbit català, titulars d'activitats empresarials, que atenen a col·lectius de persones en situació de vulnerabilitat o risc d'exclusió, principalment persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.

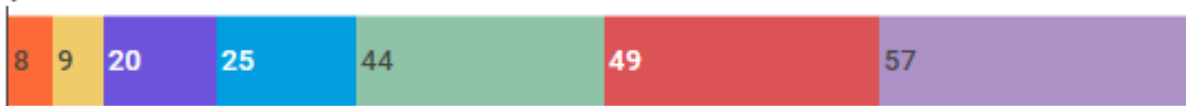

L'AEES Dincat agrupa 236 entitats d'arreu de Catalunya que representen al voltant d'uns 700 serveis de diferents àmbits: atenció precoç, tutela, lleure, educació, habitatge (llar residència, llar amb suport i centre residencial), laboral i atenció diürna (centre de dia d'atenció especialitzada i centre de dia ocupacional).

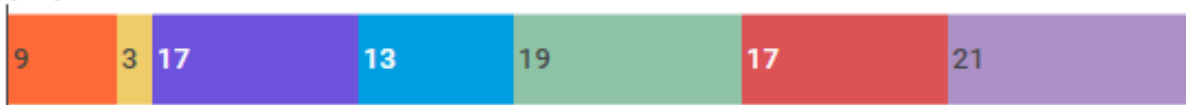
2 El conjunt d'entitats associades representa a 15.000 treballadors, dels quals 7.000 són persones amb discapacitat.

Àmbits

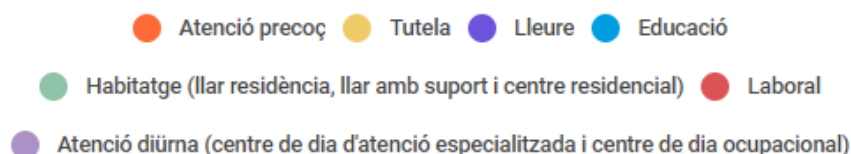
per entitats %

per persones ateses %

per treballadors %

FINALITAT DEL DOCUMENT

Aquest document neix amb la voluntat de definir com creu l'AEES Dincat que s'hauria de gestionar la prestació dels serveis d'atenció a les persones en el sector de la discapacitat intel·lectual mitjançant l'anomenada acció concertada social.

Al llarg de les següents pàgines s'exposen diferents arguments que des de la perspectiva político-social, tècnica i legal constitueixen la base de la proposta plantejada.

L'ACCIÓ CONCERTADA EN EL SECTOR DE LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

Els serveis d'atenció i suport a les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya s'han desenvolupat majoritàriament en col·laboració públic-privada i pràcticament de manera exclusiva (98,7%) per part d'entitats d'iniciativa social sense ànim de lucre. En l'actual context de desenvolupament d'un model d'acció concertada que reguli la prestació dels serveis socials, defensem que aquesta modalitat de col·laboració públic-privada garanteixi la continuïtat del model català d'atenció i suport a les persones amb discapacitat intel·lectual. Entenem que es tracta d'un model d'èxit, fonamentat en la qualitat, en la confiança i en la inversió continuada d'esforços i recursos en favor del bé comú per sobre dels interessos individuals.

Així, creiem que l'acció concertada com a modalitat de relació entre l'administració i els proveïdors de serveis d'atenció a la discapacitat intel·lectual ha de ser un instrument reservat exclusivament a les entitats d'iniciativa social sense ànim de lucre.

3

Es pot constatar també aquesta desatenció de la iniciativa mercantil i l'hegemonia que ha tingut el sector d'iniciativa social sense afany de lucre en l'absència de les associacions empresarials que representen a les empreses mercantils en les meses negociadores dels convenis col·lectius de treball del sector de la discapacitat intel·lectual que relacionem a l'annex 1.

A continuació fonamentem la nostra proposta des de tres perspectives diferents:

1. Perspectiva Político-Social

Les entitats que treballen per la millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual són entitats amb un ferm compromís amb els valors de la **solidaritat, la responsabilitat social i la justícia social**.

Són entitats d'iniciativa social sense ànim de lucre, compromeses amb l'objecte social, centrades en la persona i amb una activitat que busca generar valor afegit a la societat.

Des d'aquesta perspectiva, qualsevol iniciativa de col·laboració públic-privada que pretengui promocionar uns serveis fonamentats en la qualitat, en la confiança i en la inversió continuada d'esforços i recursos en favor del bé comú, ha de prioritzar la col·laboració amb entitats que generin el màxim valor afegit a la societat.

Les entitats que treballen per les persones amb discapacitat intel·lectual varen néixer a iniciativa de les seves famílies als anys seixanta, i des d'aleshores han construït els serveis de suport a les persones amb discapacitat, en col·laboració amb l'administració pública i la societat civil.

Quan aquest sector només comptava amb la beneficència, les entitats van ser pioneres a l'hora d'atendre a aquestes persones i treballar per crear i consolidar serveis d'atenció professionals i de qualitat. Amb el temps, l'impuls i la constància de les entitats i l'ajut de l'administració pública es va passar de la beneficència als drets. Durant tots aquests anys, l'administració ha comptat amb aquestes entitats per poder atendre a aquestes persones i durant tot aquest temps ho han fet amb rigor, amb qualitat i pensant en les persones i no en criteris de rendibilitat econòmica.

Aquesta relació de confiança i d'inversió conjunta en benefici del benestar social ha generat un capital social al territori que no es pot perdre. La modalitat d'acció social concertada ha de ser un instrument que no descapitalitzi socialment els serveis socials d'atenció a les persones, concretament els de l'àmbit de la discapacitat intel·lectual.

La gestió dels serveis socials per les persones amb discapacitat intel·lectual ha passat de subsistir en règim de beneficència a ser una activitat reconeguda com a servei social subvencionada per l'administració pública. Actualment les entitats es troben dins de l'àmbit de la contractació pública, un instrument que no és considerat com el més adequat per a la prestació de serveis de suport a les persones. Des del sector de la discapacitat intel·lectual es defensa que cal fer un pas més perquè els serveis socials per les persones amb discapacitat intel·lectual es prestin en règim d'acció concertada o concert social.

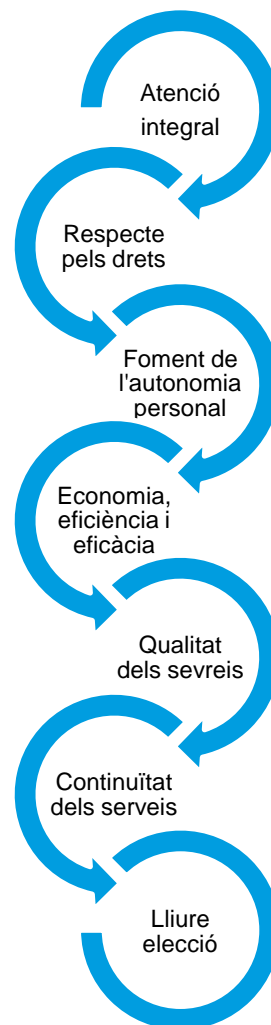
2. Perspectiva tècnica

La missió de les entitats sense afany de lucre que treballen per la prestació dels serveis de la discapacitat intel·lectual és la millora de la qualitat de vida de les persones seguint uns principis que, històricament, han avalat la seva actuació. A més, les entitats prestadores de serveis per a persones amb discapacitat intel·lectual s'han caracteritzat sempre per implementar tècniques innovadores i, alhora, inspiradores per a altres col·lectius com és el cas del model de l'escala de la qualitat de vida.

En aquest mateix sentit, han elaborat una metodologia que té a la persona al centre de tot el procés (planificació centrada en la persona), que vetlla per la millora de la seva qualitat de vida mitjançant un sistema de suports a la persona i, a més, comporta un gran retorn social.

Principis

- **Atenció personalitzada i integral** vetllant per tots els aspectes que afecten a la qualitat de vida de les persones.
- **Respecte pels drets de la persona** pel que fa a la seva dignitat inherent i als seus drets. Incidint de manera especial en l'aplicació de la Convenció de la ONU sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.
- **Foment de l'autonomia personal** facilitant que les persones disposin de les condicions adequades per a desenvolupar els projectes vitals.
- **Economia, eficiència i eficàcia:** gestionar amb criteris d'economia, eficiència i eficàcia.
- **Qualitat dels serveis:** aplicar criteris d'avaluació de la qualitat dels programes, les actuacions i les prestacions, prenent com a referència el concepte de qualitat de vida i vetllant perquè els serveis i els recursos s'adaptin a les necessitats socials i al desenvolupament de la comunitat.
- **Continuïtat dels serveis:** garantir la continuïtat en el temps de les prestacions establertes promovent que les persones estiguin ateses en el seu entorn territorial més pròxim.
- **La lliure elecció de les persones,** sempre d'acord amb els criteris establerts a la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat de la ONU.

Qualitat i innovació

Les entitats prestadores de serveis a les persones amb discapacitat intel·lectual s'han caracteritzat sempre per donar respostes innovadores als reptes socials, definint metodologies que s'han acabat traslladant a àmbits i col·lectius diferents als de la discapacitat. Un exemple és el **model de l'escala de qualitat de vida**, definit per Schalock-Verdugo a partir de l'experiència i bones pràctiques en l'àmbit de l'atenció i suport a les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya.

Les entitats de l'àmbit de la discapacitat intel·lectual treballen per la millora de la qualitat de vida definit per Schalock-Verdugo i materialitzat en l'escala de qualitat de vida GENCAT:

“és un concepte que reflecteix la qualitat de vida desitjada per una persona segons vuit dimensions: benestar emocional, relacions interpersonals, benestar material, desenvolupament personal, benestar físic, autodeterminació, inclusió social i drets”

Els avenços en la investigació amb discapacitat intel·lectual han promogut una perspectiva sobre el que entenem per discapacitat intel·lectual, el tipus de serveis que les persones necessiten, els suports essencials per millorar el seu desenvolupament i els resultats que s'han de promoure i es poden aconseguir.

La importància dels suports resideix en el fet de permetre proporcionar una base natural, eficient i continuada per millorar els resultats personals. Així, si es proporcionen els suports adequats i apropiats i estan disponibles, la qualitat de vida de les persones s'incrementa significativament [Schalock – Verdugo].

L'autodeterminació, destaca com la dimensió des de la qual es valoren la resta de les dimensions de la qualitat de vida, és, doncs, una de les dimensions per aconseguir l'èxit a l'escola, al treball i a la vida comunitària.

El Model de Suports, juntament amb la Planificació Centrada en la Persona, que emfatitza el creixement i desenvolupament personal, reflecteix la comprensió i l'ús actual dels suports amb persones que presenten discapacitat intel·lectual.

Els **suports** són els recursos i estratègies que promouen els interessos i el benestar de les persones i que provoquen una millora en la independència personal, més participació en una societat independent, més integració en la comunitat, i/o una millor qualitat de vida.

L'**autodeterminació** representa "la capacitat d'actuar com a agent causal principal en la pròpia vida i realitzar eleccions i prendre decisions en relació a la qualitat de vida d'un mateix, que estiguin lliures d'influències o interferències externes innecessàries". [Wehmeter]

6

L'ús de suports i la seva extensió experimenten un canvi significatiu en les maneres de pensar des dels àmbits d'intervenció i és així com es defineix el projecte, posant èmfasi a la intervenció que es pugui donar per oferir els suports adequats per a promoure una vida saludable, autogestionada i, en definitiva, amb una millora en la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual.

Planificació centrada en la persona

Es tracta d'un procés de col·laboració per ajudar a les persones amb discapacitat intel·lectual a accedir als suports i serveis que necessiten per aconseguir una millor qualitat de vida basada en les seves pròpies preferències i valors. És un conjunt d'estratègies per a la planificació de la vida que es centra en les eleccions i la visió de la persona i del seu cercle de suports.

Els 5 elements claus de la Planificació Centrada en la Persona són:

- La persona és el centre del procés.
- Els membres de la família i els amics.
- Els focus de la planificació centrada en la persona es centra en les capacitats de la persona, el que és important per ella i els suports que necessita per créixer com a tal.
- És un compromís d'accions que reconeix els drets de la persona.
- És un continu procés d'escolta, aprenentatge i acció.

Les entitats que treballen per a la millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual han sigut pioneres en l'aplicació d'aquest model que es caracteritza per tenir un alt retorn social.

Han situat a la persona com a centre de l'acció que realitzen, ajudant a les persones amb discapacitat a prendre les regnes de la seva vida, reconeixent la seva igualtat en drets i obligacions com qualsevol ciutadà i donant-li els suports necessaris per portar-ho a terme.

3. Perspectiva legal

Les administracions públiques competents tenen llibertat per organitzar els serveis socials de tal manera que no sigui necessària la celebració de contractes públics i, en conseqüència, tenen la potestat d'organitzar la gestió dels serveis d'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual utilitzant instruments no contractuals circumscrits a entitats sense afany de lucre.

La legislació vigent permet desenvolupar una norma que reguli la gestió de serveis a persones amb discapacitat intel·lectual a través d'entitats d'iniciativa social sense afany de lucre, mitjançant l'anomenada acció concertada social.

Concepte d'acció concertada social

Els acords d'acció concertada social (gestió delegada i/o concerts socials) són instruments organitzatius de naturalesa no contractual a través dels quals el Departament del Govern de la Generalitat competent en matèria de serveis socials pot organitzar els serveis d'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual que formen part de la cartera de serveis. Aquest sistema de règim d'acció concertada ha de ser complementari i no exclouent del règim establert per la normativa sobre contractació pública.

L'AEES DINCAT considera que només es pot col·laborar amb l'administració pública per a fer efectives les prestacions d'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual mitjançant instruments no contractuals (l'anomenada acció concertada social) des de la gestió solidària sense afany de lucre.

7

Els principis d'universalitat, solidaritat i cohesió social estan recollits a la Llei de Serveis Socials com a principis rectors del sistema públic de serveis socials:

Universalitat

- Garantia d'accés de totes les persones amb discapacitat intel·lectual en efectives condicions d'igualtat, equitat i justícia redistributiva

Solidaritat

- Com a principi inspirador de les relacions humanes

Cohesió social

- Objectiu dels serveis socials que han d'incorporar elements afavoridors de la inclusió i integració social

No es tracta de discriminar a l'anomenada iniciativa mercantil. Del que es tracta és de que les regles de joc de la relació de l'administració amb el sector amb afany de lucre es regulin segons les normes de contractació pública deixant els instruments no contractuals per relacionar-se amb les entitats sense afany de lucre. Ha de ser possible per a l'administració pública recórrer al mercat per a la gestió indirecta dels serveis d'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual a través de qualsevulla fórmula de les establertes en la normativa sobre contractes del sector públic quan existeixi insuficiència prestacional des del sector *non profit* o des de la mateixa administració.

Això no obstant, en el cas de la discapacitat intel·lectual, vista la realitat social i el desenvolupament de la provisió de serveis en el sector, considerem que l'exclusivitat hauria d'anar més enllà de la utilització de l'instrument no contractual de relació per arribar a l'exclusivitat en la prestació dels serveis.

Aquesta diferenciació en el tractament de les entitats d'iniciativa social sense afany de lucre respecte a les mercantils amb afany de lucre no és quelcom aliè al nostre ordenament jurídic positiu vigent. En seu de legislació de la contractació pública, la nova Llei 9/2017 que ha transposat les directives europees estableix la reserva de certs contractes de serveis socials a determinades organitzacions que han de complir algunes condicions que no són altres que les que caracteritzen a les entitats d'iniciativa social (Disposició addicional 48^a), deixant fora de la reserva a les empreses mercantils.

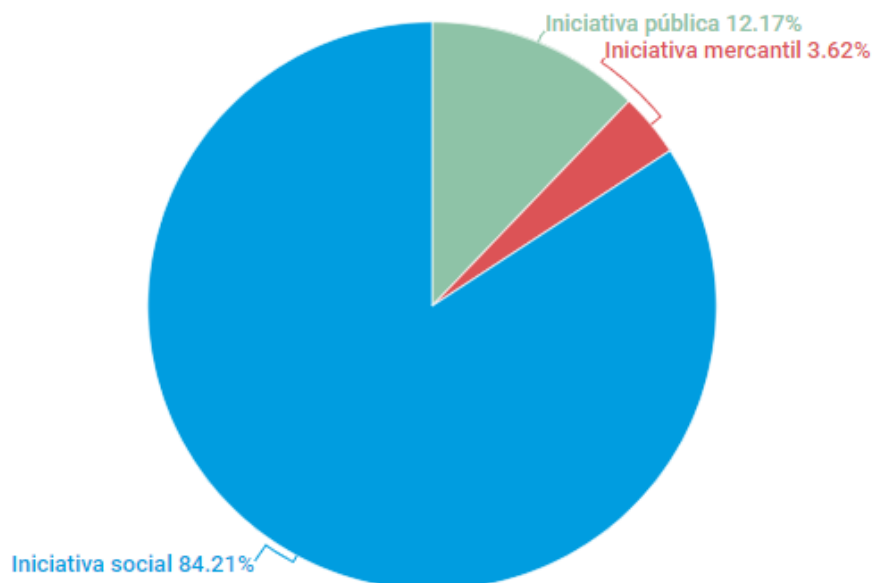
Cal posar de relleu la desatenció històrica de l'atenció a la discapacitat intel·lectual per part de la iniciativa mercantil amb afany de lucre.

8

En aquests moments, tal i com es pot apreciar als gràfics següents, la gestió per part d'entitats privades amb afany de lucre del conjunt de serveis d'atenció a les persones amb discapacitat representa un 3,62%. Si ens centrem en el sector objecte de l'informe (serveis adreçats a persones amb discapacitat intel·lectual) observem que el percentatge és encara més residual representant només un 1,32% segons l'anàlisi de les dades disponibles en l'àmbit d'habitatge i atenció diürna.

La realitat social que tenim en aquests moments en el sector de la provisió de serveis per a l'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual permet fer una regulació legal d'exclusivitat a favor d'entitats d'iniciativa social sense afany de lucre per relacionar-se amb les administracions competents mitjançant l'instrument d'acció concertada, tenint en compte que la legislació respondria a una realitat ja existent.

Serveis adreçats al conjunt de persones amb discapacitat, 2017

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Serveis dels àmbits d'habitatge i atenció diürna per a persones amb discapacitat intel·lectual, 2017*

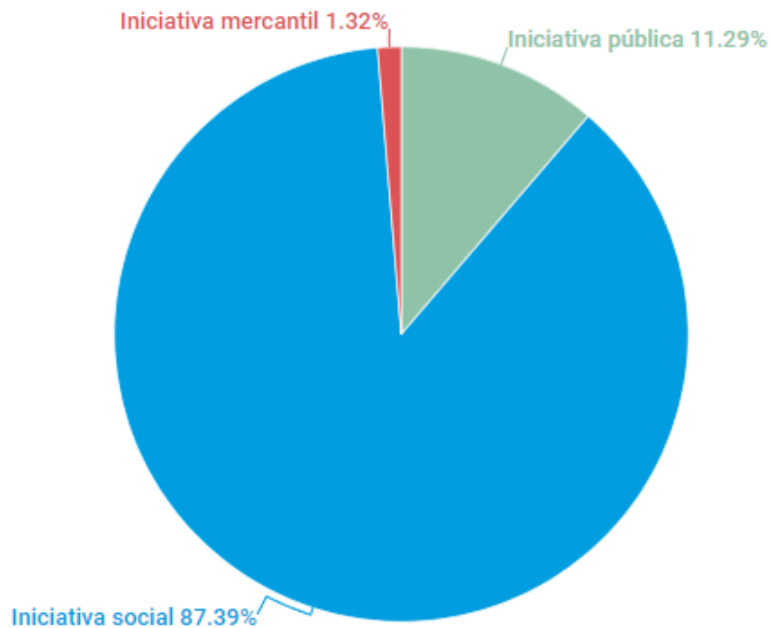
9

	Iniciativa Pública	Iniciativa Social	Iniciativa Mercantil	Total	% Iniciativa Mercantil
Llar residència	13	236	0	249	0,00%
Llar amb suport	2	9	0	11	0,00%
Centre residencial	22	67	8	97	8,25%
Centre de dia d'atenció especialitzada	17	28	1	46	2,17%
Centre de dia ocupacional	23	256	0	279	0,00%
Totals	77	596	9	682	1,32%

Font: Gabinet Tècnic del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

*Només es disposa de dades relatives als àmbits d'habitatge i atenció diürna

Distribució dels serveis dels àmbits d'habitatge i atenció diürna per a persones amb discapacitat intel·lectual en funció del tipus d'iniciativa, 2017*

Font: Gabinet Tècnic del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

*Només es disposa de dades relatives als àmbits d'habitatge i atenció diürna

Cal blindar en el sector de la discapacitat intel·lectual la prioritat de les entitats privades sense afany de lucre que estableixen les lleis en vigor.

Per tot l'exposat anteriorment, AEES DINCAT considera que s'ha de regular legalment el principi d'exclusivitat a favor d'aquestes entitats, per fer-ho, es poden seguir els següents procediments:

- Proclamar l'exclusivitat a favor de les entitats privades sense afany de lucre al reglament que desenvolupi la Disposició addicional tercera del Decret Llei 3/2016.
- Mitjançant el desenvolupament del Decret Llei 3/2016 a través de l'aprovació d'una llei ordinària que reguli els instruments no contractuals.

Complementàriament, s'hauran d'estudiar i, si escau, fer les modificacions legals necessàries per evitar una concurrència normativa contradictòria, com per exemple, a la Llei de Serveis Socials.

Un exemple de proposta normativa recent en el sentit expressat, promoguda des del Departament de Salut del Govern de la Generalitat, va ser l'*Avant projecte de llei sobre fórmules de gestió de l'assistència sanitària amb càrrec a fons públics, a través del Servei Català de la Salut* (la memòria de la qual va arribar a ser aprovada pel Consell de Direcció del SCS).

La Llei d'Ordenació Sanitària de Catalunya de 1990, en el seu article 5.c), va establir el principi de la preferència de les entitats privades sense afany de lucre per concertar l'assistència

sanitària de responsabilitat pública (com ho fa també la Llei de Serveis Socials de 2007 per a l'adjudicació de contractes de serveis i l'establiment de concerts (art. 75.4) i el Decret llei 3/2016 que en declara la prioritat en relació a les eines no contractuals:

DA 3ª9. Per a l'establiment de concerts socials, es donarà prioritat, quan existeixin anàlogues condicions d'eficàcia, qualitat i rendibilitat social, a les entitats sense ànim de lucre.

Això no obstant, el Govern de la Generalitat en la passada legislatura va voler fer un pas més reforçant aquesta preferència en el sistema de salut fins a blindar-la de manera que quedava reservat per a aquestes entitats en exclusiva el concert sanitari al marge de la normativa sobre contractació pública.

La Llei de Serveis Socials de Catalunya vigent conté alguns elements d'exclusivitat per a la que denomina "iniciativa social" per contraposició a la "iniciativa mercantil", a saber : Per rebre subvencions, ajuts o signar convenis de col·laboració (article 76) o per participar en determinats òrgans consultius a través de les seves associacions representatives (art. 70.4) o per tenir la consideració d'entitat col·laboradora de l'article 77 especificant que són en concret les que no tenen ànim de lucre i no estan compreses a l'article 69.. Malgrat certa confusió conceptual el que queda clar en els articles referits és que en queda exclosa la iniciativa mercantil.

És important recordar que l'acció concertada social substitueix al sistema de subvencions i convenis de col·laboració per finançar les entitats prestadores de serveis d'iniciativa social. Així doncs, si aquestes tenien exclusivitat per rebre subvencions com a forma de finançament de la seva activitat res no obsta perquè aquesta exclusivitat de la que ja gaudien es projecti en el sistema de finançament que ha de substituir les subvencions: l'acció concertada social en qualsevulla de les seves manifestacions (gestió delegada o concert social).

ANNEX 1: Històric de les meses negociadores dels convenis col·lectius de treball del sector de la discapacitat intel·lectual

VIIè Conveni col·lectiu de Treball del sector de Tallers per a persones amb discapacitat intel·lectual de Catalunya:

- Vigent (2016): **AEES Dincat** i Patronal del tercer sector social de Catalunya “La Confederació”, UGT i CCOO
- Antic (2005): **APPS** (*AEES Dincat*), CCOO i UGT

VIIIè Conveni col·lectiu de treball de Catalunya de residències, centres de dia i llars residències per a l'atenció de persones amb discapacitat intel·lectual:

- Vigent (2017): Agrupació Catalana de Centres per a Persones amb discapacitat intel·lectual (ACCP) (Ara Coordinadora de Centres per a Persones amb Discapacitat Intel·lectual de Catalunya), UGT, CONC
- Antic (2010-2013): ACCP, UGT, CCOO

Conveni col·lectiu de treball de Catalunya d'associacions per a centres de formació, rehabilitació, orientació, valoració, autonomia personal, protecció i atenció a discapacitats per als anys 2013-2016:

- Vigent (2014): **AEES Dincat** i “La Confederació”, CCOO, UGT

12

Conveni col·lectiu de treball per al sector d'escoles d'educació especial per als anys 2013-2014:

- Vigent (2013-2014): **AEES Dincat**, i “La Confederació”, UGT i USOC

II Conveni col·lectiu de treball per als centres de desenvolupament infantil i atenció precoç de Catalunya:

- Vigent: 2016 – **AEES Dincat**, Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil I Atenció Precoç “UCCAP”, CCOO, UGT
- Antic: 2008 – **APPS** (*AEES Dincat*), UCCAP, CCOO